

Halobates, de Schaatsenrijder op zee

Tijdens de Beagle-serie van de VPRO (2009/2010) werd aandacht besteed aan het enige insect dat zijn leefgebied midden op zee heeft: *Halobates*, de schaatsenrijder van de tropische oceaan. Het was de bedoeling om tijdens de wereldreis van het zeilschip Stad Amsterdam deze relatief onbekende diertjes in het wild te filmen onderweg van Tahiti naar Sydney. Cycloon passages maakten het helaas te winderig om de rubberboot uit te zetten om dicht bij het oppervlak te gaan filmen. Wel kon het neuston net een paar keer 's nachts naast het schip gesleept worden om schaatsenrijders te vangen. De foto toont een *H. germanus* uit de eerste vangst van de clipper Stad Amsterdam op 24 januari 2010. De schaatsenrijdertjes zijn zo klein dat ze vanaf het schip zelf heel lastig waar te nemen zijn, vandaar dat Charles Darwin tijdens zijn wereldreis (1831-1836) ook niet van het bestaan van deze oceanische insecten op de hoogte was. In 1822 verschenen de eerste beschrijvingen van *Halobates* (Heteroptera: Gerridae) – van schaatsenrijders verzameld tijdens een wereldreis van een Russisch schip (1815 – 1818) - door de Estlandse naturalist Eschscholtz, maar in een slecht toegankelijk tijdschrift en in het Duits. Pas aan het eind van zijn leven zal Darwin zich gerealiseerd hebben dat het oppervlak minder leeg is dan het lijkt, toen in 1883 een monografie over *Halobates* verscheen met de beschrijvingen van de vangsten van de Britse oceanografische expeditie van H.M.S. Challenger (1872-1876).

Inmiddels zijn er 45 soorten beschreven van het geslacht *Halobates* en de meesten daarvan komen voor in de mangrovekusten van tropische eilanden. Vijf soorten zijn puur oceanisch en worden gevonden tussen 40°N en 40°S, waar de temperatuur van het oppervlaktewater 's winters niet onder de 20 graden Celcius komt. In de Atlantische Oceaan zit alleen *H. micans* maar in de Stille Oceaan zijn er ook zeegebieden met *H. germanus*, *H. sericeus*, *H. sobrinus* of *H. splendens*. Het geslacht *Halobates* is ongevleugeld en de oceanische soorten zijn voor hun verspreiding dus afhankelijk van de oppervlaktestromen. Een heel fijne beharing zorgt voor een micro-luchtlaag om hun lichaam hebben waardoor ze niet kunnen zinken. Ze fourageren dan ook niet duikend maar op het eetbare wat in de oppervlaktefilm van het water gevangen raakt. Het

voedselpakket en de leefgewoontes zijn vrijwel onbekend, want het is niet gelukt om deze oceanische soorten te kweken. De eieren worden gelegd op alles wat drijft, inclusief vogelveertjes en teerklompen. Er zijn vijf juveniele stadia – de duur van elk stadium is niet gemeten, vermoed wordt één week bij 30°C - en de adulten hebben een lichaamslengte van 4-6 mm. De schaatsenrijdertjes zelf worden gegeten door vissen en zeeschildpadden maar vooral door stormvogeltjes en andere zeevogels.

Foto: Anthony Smith.

Filmpje over vangst *Halobates sericeus* aan boord van de Stad Amsterdam:
<http://beagle.vpro.nl/#/video/item/3941/>

Meer over *Halobates*: <http://mbrd.ucsd.edu/Research/labs/Cheng/>